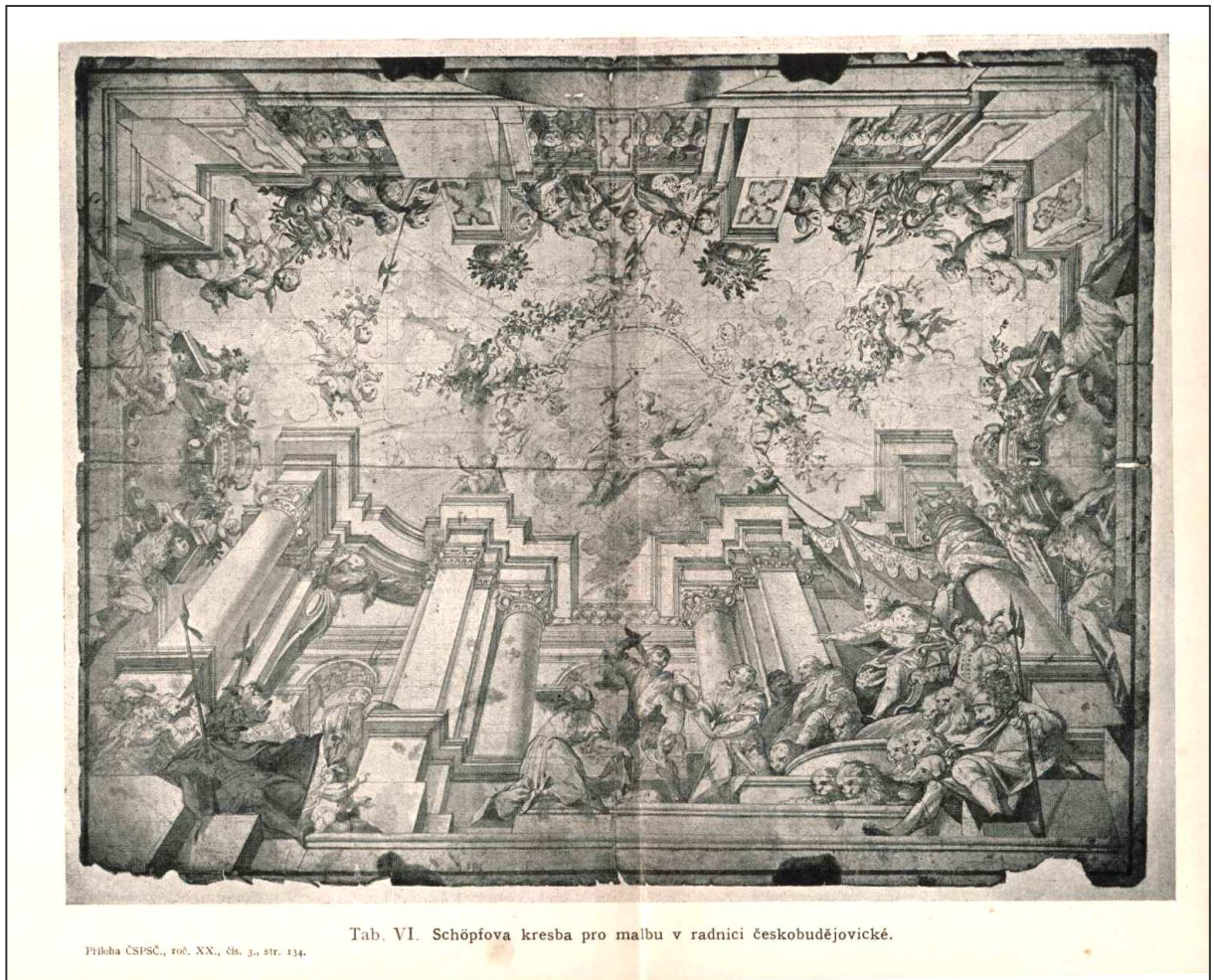

Rudolf Kuchynka

Schöpfova kresba pro malbu v českobudějovické radnici

Mezi dosti vzácnými a většinou anonymními kresbami našich malířů vyskytuje se jen zřídka kreslený návrh k zachovanému dílu určitého umělce. Jednou z těchto hledaných prací je Schöpfovův náčrt pro malbu v zasedací síni českobudějovické radnice. Je to perokresba, provedená v obdélníku 45,5 cm vysokém a 58,5 cm širokém, na hrubozrnném papíru s vodoznakem - spojením písmen MR pod korunkou a růžicí.

Na jedné podélné straně obdélníku je zobrazen Šalamounův soud před bohatou architekturou, na straně protilehlé je balustráda, na níž tísní se skupiny lidí. Na kratších stranách jsou štítové nástavce s kartušemi, o něž se opírají ležící postavy. Střed kresby zaujímají malebné skupiny andělů s pleťmi květů poletujících kolem alegorické postavy ženské, kterou božská moudrost je zobrazena. Nad ní je přepjata stuha s nápisem: „Per me Reges Regnant, Et legum Conditores Justa Decernunt. Prov.“ (Podle starého překladu bible: „Skrze mne králové kralují a knížata ustanovují věci spravedlivé“. Kniha přísloví, kapitola VIII., verš 15). Obrysy architektury jsou na kresbě provedeny inkoustem, již zrezavělým, stínováno je tuší. Obrysy osob jsou kresleny sepíí a tou jsou také lavírovány. Celá plocha kresby je rozdělena tužkovými čarami na čtverce, při kraji číslované. Je to důkaz o tom, že kompozice byla přenášena na větší plochu.

Tato zajímavá kresba bývala chována ve sbírce starožitností Františka Hniličky, sedláře a kostelníka ve Veselí nad Lužnicí, od něhož dostala se k jeho vnukovi panu arch. C. Edvardu Hniličkovi, který laskavě svolil k její reprodukci. Kresba nemá signatury ani poznámky o tom, k jakému účelu byla zhotovena. To zvěděl jsem teprve po jejím porovnání s freskovou malbou, provedenou na klenbě zasedací síně v prvním patře českobudějovické radnice. Tato dobře zachovalá malba v nárožní místnosti 9 m široké a 13,36 m dlouhé je až na některé menší změny přesně provedena podle této kresby.

Větší odchylka malby od kresby spočívá v tom, že nad kartušemi při kratších stranách klenby namalovány jsou vyzdívky s bohatě členěnou římsou, na níž sedí 2 putti. Touto změnou snažil se malíř vyplnit prázdnou plochu, vzniklou při přenášení kresby z rovné plochy papíru na vyduťtý plochu klenby. Z téhož důvodu musel i poletující skupiny andálků jinak seřadit a rozhojnit.

Kartuše, na kresbě prázdné, vyplněny byly na klenbě znakem rakouským a městským znakem budějovickým, při němž namalováni jsou dva sedící havíři, jeden s kahanem, druhý s kladivem v ruce. Tím chtěli budějovičtí naznačit, že jsou majiteli dolů v nedalekém Rudolfově. Další odchylky malby od kresby jsou ty, že děcko souzených žen na stupních před Šalamounem je poněkud jinde položeno (ruka děčka není plastická, jak píše Braniš v Soupisu památek VIII., 42, kde také není vůbec zmínka o Schöpfově signatuře, ač je nápadně zřetelná) a osoby za balustrádou na některých místech jsou seskupeny poněkud jinak. Pod nohou zbrojnoše sedícího při trůnu Šalamounově vyčnívá přes stupeň opěrná malířská hůl, pod níž je zřetelná signatura: „J. A. Schöpff. Pin.“ Tímto označením je tedy i autor kresby zjištěn. Podle chronogramu na průčelí byla radnice přestavována r. 1730 a také asi v té době vznikla freska v radní síni. Schöpfovi možno v Budějovicích právem přisoudit ještě jedny freskové malby, a to v kapli „úzkosti páně“, zbudované r. 1727 poblíž chrámu sv. Mikuláše.

V Dlačovově slovníku umělců (III., 61) dočítáme se, že malíř Johann Adam Schöpff narodil se r. 1702 ve Straubingu v Bavorsku a že r. 1724 přišel do Prahy, kde přijat do malířského cechu staroměstského, jehož starším se stal v roce 1747. Téhož roku nastoupila na trůn Marie Terezie, přičemž Schöpff dával příliš najevo sympatie k panovnickému rodu bavorskému, který si činil nárok na dědictví zemí českých a rakouských. Za to byl Schöpff potrestán dvouměsíčním vězením a následným vypovězením ze všech dědičných zemí této mocnářky. Stal se pak dvorním malířem kurfiřta kolínského a zemřel ve svém rodišti.

Dlačovovy zprávy doplňuje Dr. G. K. Nagler (Künstler-Lexikon XV., 1845 s. 477) tím, že Schöpff byl kolem r. 1750 v Mnichově a r. 1760 zakoupil se v Geissel-Pullachu. Uvádí jeho díla v Schleißheimu nedaleko Mnichova a ve Straubingu a vypočítává zde šest jeho vlastních leptů, z nichž jeden je datován rokem 1765. Rok Schöpffova úmrtí zjištěn není. Jeho díla bývají zaměňována s pracemi jeho syna Johanna Nep. Schöpffa, v Praze rozeného, a s pracemi tyrolského malíře Josepha Schöpffa. Ze životopisu J. A. Schöpffa v Naglerově slovníku umělců vidno, že maloval také obrazy na plátně. V Čechách byl bezpochyby činný jako malíř fresek, neboť práce olejem provedená známa je u nás dosud jen jedna. Je to obraz sv. Petra a Pavla na hlavním oltáři kostela v Peruci na Lounsku.

Článek měl svou premiéru v Časopisu Společnosti přátel starožitností v Praze, roč. XX., 1912, č. 3, s. 134n. Po stu letech od vydání už víme, že Johann Adam Schöpff, bavorský malíř a freskař doby vrcholného baroka, byl pokřtěn 24. prosince 1702 Stadtamhof/Regensburg a zemřel 10. ledna 1772 v Egenburgu. Autorem článku byl badatel v uměnovědě a památkář Rudolf Kuchynka (1869 - 1925), rodák z Albrechtic u Sušice, správce Waldesových uměleckých sbírek a knihovny v Praze. Nahoře je detail fresky zobrazující Šalamounův soud.

Literatura

Riedl-Valder, Christine: Johann Adam Schöpff (1702-1772). Maler in Bayern, Böhmen und Kurköln. Leben und Werk. In: Jahresbericht des Historischen Vereins für Straubing und Umgebung, Bd. 93, 1991, S. 123-372.

Riedl-Valder, Christine: Prager Bürger und bayerischer Patriot. Leben und Werk des Malers Johann Adam Schöpff (1702-1772) in Böhmen und Ostbayern. Pražský měšťan a bavorský patriot. Život a dílo malíře Johanna Adama Schöpffa (1702-1772) v Čechách a východním Bavorsku. In: Setkání na hranici. 2. Česko-hornofalcké archivní symposium. Ústí nad Labem, Česká archivní společnost 1997, s. 163-172. Rés. čes. s. 172.

